

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року (редакція від 30.09.2016 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
3. Судова реформа. Яким буде нове правосуддя в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://espreso.tv/article/2016/06/02/sudova_reforma_pochatok.
4. Кривецький О. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2316:zakon-ukrajini-pro-vishchu-radu-pravosuddya-2&catid=71&Itemid=382
5. Рада змінила Конституцію [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/06/2/7110522>

УДК 347.64

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПАТРОНАТУ НАД ДИТИНОЮ: НОВАЦІ ЗАКОНОДАВСТВА

Ейсмонт С. – ст. 4 курсу, гр. ПРвн-41

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Світлак І.І.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Усі діти є рівноправними учасниками суспільного життя. Вони мають право на батьківську любов, соціальний захист і щасливе дитинство. Саме в сім'ї формується особистість дитини. У Конвенції ООН про права дитини зазначено, що дитина, яка постійно або тимчасово позбавлена сімейного оточення, не повинна залишатися в такому оточенні і має право на захист і допомогу держави [1].

Протягом останніх років в Україні соціальне сирітство як суспільне явище має постійну тенденцію до зростання. У зв'язку зі складними економічними становищем, кількість українських сімей, які мають можливість усиновити або встановити опіку над дітьми-сиротами або дітьми, позбавленими батьківського піклування, скорочується, відповідно зростає кількість тих дітей, які потрапляють в установи соціального захисту. Відносно дітей, які залишились без піклування батьків, забезпечення права на виховання в сім'ї означає, що при виборі органами опіки і піклування форм виховання таких дітей перевага надається сімейним формам виховання, в тому числі договору про патронат.

Поняття патронату вперше з'явилося в Сімейному Кодексі України (далі – СК України), прийнятому Верховною Радою України 10 січня 2002 року [2]. Раніше в нормативних актах застосовувалися поняття «приймна сім'я» та «дитячий будинок сімейного типу». Глава 20 СК України так і називається «Патронат над дітьми». Вона містить 5 статей (ст.ст. 252-256). Доцільно звернути увагу на те, що у СК України не міститься визначення патронату. Згідно з аналізом норм Кодексу, можна дійти висновку, що патронат над дітьми є однією із форм влаштування дитини-сироти або дитини, яка позбавлена батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої за плату [2].

Патронатом над дитиною називається тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин. Отже, умовою, при яких орган опіки та піклування може влаштувати дітей до сімей патронатних вихователів, є наявність складних життєвих обставин.

Метою патронатних вихователів є створення безпечного середовища для дитини; попередження потрапляння дитини до інтернатних закладів; задоволення базових потреб дитини в сімейних умовах; забезпечення прав дитини; виховання та розвиток дитини [3].

Уряд запровадив нову форму тимчасового догляду і виховання дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах. Запровадження патронату над дитиною, які перебувають у складних життєвих обставинах та порядок організації діяльності сім'ї патронатного вихователя є альтернативою влаштуванню дітей, які внаслідок певних обставин не можуть проживати зі своїми батьками або іншими законними представниками, до притулків, центрів соціально-психологічної реабілітації та інтернатних закладів. Крім того, на нашу думку, це сприятиме поступовому переходу від інституційних форм опіки над дітьми до альтернативних форм догляду і виховання дітей у сімейному середовищі.

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення патронату над дитиною» від 16 березня 2017 р. № 148, визначається: порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя; влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя; порядок оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, типовий договір про патронат над дитиною [4].

В рамках експерименту із здійснення патронату над дитиною впродовж 2017-2018 років передбачається створення та забезпечення діяльності орієнтовно 378 сімей патронатних вихователів, що дозволить зменшити кількість дітей, які перебувають у притулках для дітей, центрах соціально-психологічної реабілітації, школах-інтернатах. У цей період видатки на оплату послуг патронатних вихователів та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя планується здійснювати за рахунок субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,

грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною» [5].

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що законодавство про захист прав та інтересів дитини продовжує розвиватися, адаптуючись до соціальних реалій. Забезпечення прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського

піклування, є найважливішою соціальною проблемою. Забезпечити їм майбутнє можливо тільки шляхом посилення державної підтримки сім'ї. Людство й досі не знайшло жодних форм догляду за дитиною, які змогли б замінити батьківську турботу та сімейне оточення. З огляду на це, діяльність держави має бути зорієнтована на створення таких правових форм утримання і виховання дітей, що здатні були б до певної міри замінити сім'ю.

Література

1. Конвенція про права дитини ООН : Міжнародний документ від 20.11.1989 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
2. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України: Видання друге, доповнене / Харитонов Є. О., Харитонова О. І., Білоусов Ю. В. та ін. За ред. Є. О. Харитонова. - Х.: ТОВ "Одіссей", 2008. - 659 с.
3. Черновалок Ю. Ю. Патронат як форма сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування за законодавством України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univer.km.ua>
4. Деякі питання здійснення патронату над дитиною : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk>
5. Інформація про діяльність Мінсоцполітики щодо запровадження патронату над дитиною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/news/12150.html>

УДК 347.632.1

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА (МАТЕРИНСТВА) ЗА СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Кензір Т., Керімова А. – ст. 4 курсу, гр. ПРвн-41

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Світлак І.І.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

В сучасних реаліях життя досить часто виникають випадки, коли ставиться під сумнів походження дитини від конкретної особи. Відповідно до чинного сімейного законодавства України, права та обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому державним органом реєстрації актів цивільного стану в установленому порядку. Таким чином, сімейні правовідносини між батьками та дітьми виникають за умови наявності такого юридичного факту, як походження дитини від батьків, що засвідчене компетентним органом.

Проте в житті іноді виникають ситуації, коли через певні обставини, помилки, умисні дії батьками дитини (одним із них) записуються особи, від яких дитина фактично не походить, тобто в яких з дитиною відсутня кровна спорідненість. На такий випадок, законодавець закріпив у Сімейному кодексі України (далі – СК України) можливість оспорювання батьківства та материнства.

Дослідженню даного питання була приділена значна увага. Серед наукових досліджень, які безпосередньо стосуються даної проблематики, варто виокремити праці М.В. Антокольської, Л.В. Красицької, Н.М. Кострової, С. Ю. Гаврилової, С.Я. Фурси, та ін. Проте, остаточно вирішеною проблему оспорювання батьківства (материнства), як в теорії, так і на практиці, вважати не можна. Все ще залишається необхідність підвищення уваги до розглядуваного питання та проведення його дослідження з урахуванням останніх законодавчих змін.

Оспорювання батьківства (материнства) - це невизнання особою реєстрації себе як батька (матери)

дитини. Особа, яка записана батьком дитини згідно з положеннями СК України, має право оспорити своє батьківство, пред'явивши позов про виключення запису про нього як батька з актового запису про народження дитини (ч. 1 ст. 136 СК України) [1]. Особа, яка була записана батьком дитини на законних підставах, повинна довести відсутність кровного споріднення між собою й дитиною, батьком якої вона записана. Однак заперечення кровного споріднення не завжди є підставою для оспорювання батьківства. У окремих випадках особа, яка записана батьком дитини, повинна також довести, що на момент вчинення запису про народження дитини вона не знала, що не є батьком дитини.

Провівши аналіз сімейного законодавства, слід відзначити, що шлюбно-сімейне законодавство, яке діяло до набрання чинності СК України, значно обмежувало можливість оспорювання батьківства особою, яка записана батьком дитини, зокрема можливість спростування презумпції батьківства при народженні дитини у шлюбі. Ці обмеження полягали в тому, що, по-перше, оспорювати батьківство могла лише особа, яка записана батьком дитини. По-друге, оспорювання батьківства могло бути здійснене лише протягом одного року з того часу, коли особі стало або повинно було стати відомо про те, що вона записана батьком дитини [2].

СК України закріплює певні межі оспорювання батьківства, але вони значно розширені. У ст. 136 СК України встановлено межі у часі щодо можливості оспорювання батьківства. Так, оспорювання батьківства можливе тільки з моменту народження дитини й до досягнення нею повноліття.